

Azon a nyáron felmásztam néhány magaslatra is, és kalauzaimmal nemcsak a gleccserek jegére vittem fel magam, amely nagyon izgatott és megfigyelésre sarkallt, de segítségükkel a hegyek legmagasabb ormait is megmásztam.

Láttam egy ősi, letűnt világ maradványait a márványköveken, amelyek abban a hegységben előfordulnak, és amelyek csiszolásához a völgyek némelyikében értenek. Igyekeztem különleges fajtákat lelni, és hazaküldtem őket. Növénygyűjteményeimben már előző nyáron megvittem húgomnak a szép enciánt, most alpesi rózsát és havasi gyopárt is vittem neki. A cirbolya- és a törpefenyőről kecses termésüket vittem magammal. Így telt ki időm, és gazdagodva tértem haza.

Attól fogva minden nyáron elmentem a hegyekbe.

Ha a szülői házban töltött tél után, ottani lakásom szobáiból felpillantottam az égre, és már nem láttam rajta olyan gyakran a szürke felhőket meg a ködöt, hanem gyakrabban a kék és derűs leget, ha ez színével úgymond már enyhüléséről adott hírt, ha a falakon, kéményeken és cseréptetőkön, amelyekre sokfelé ráláthattam, a napfény egyre erősebb foltjai fehérlettek, hónak már nyoma sem mutatkozott, kertünk fáin pedig duzzadtak a rügyek: olyankor már a szabadba vágytam. Hogy e készítésnek legalább előzetesen eleget tegyek, ki-kirándultam a városból, és a rétek, földek és szőlőkertek nyílt messzesége boldogsággal töltött el. Mikor pedig virágba borultak a fák, és kifakadt az első lomb, már a kékellő hegyek felé vettem utamat, pedig falaik még temérdek hóval tündököltek. Szép sorjában más és más tájakat szemeltem ki magamnak, hogy hosszabban elidőzve, tüzetesebben megismerjem őket, és gyönyörködjek bennük.

Apámnak nem volt kifogása illetően útjaim ellen, és nagyon elégedett volt azzal is, ahogy jövedelmemmel bántam. Minden évben megmaradt belőle ugyanis egy szép summa, amit hozzá lehetett

tenni az alapvagyonhoz. Életmódomban ezzel együtt sem éreztem semminő hiányt. Olyan dolgokra törekedtem, amelyek örömet szereztek és kevésbe kerültek, sokkal kevesebbe, mint azok az élvezetek, amelyeknek ismerőseim adták át magukat. Ruhából, ételből és italból a lehető legegyszerűbbet választottam, mert ez felelt meg a természetemnek, mert mértékletességre voltunk nevelve, és mert ezek a tárgyak, ha nagy figyelmet szenteltem volna nekik, eltérítenek kedves foglalatosságaimtól. Így minden jó úton haladt, apám és anyám örültek életem rendjének, én pedig örültem az ő örömeiknek.

Egy szép nap aztán rákaptam a rajzolásra. A természet tárgyait, gondoltam magamban, ugyanúgy le is rajzolhatnám, ahogyan leírom őket, s a rajz végül még jobb is a leírásnál! Csodálkoztam, hogy miért nem jutottam azonnal erre a gondolatra. Korábban is sokat rajzoltam, de csak matematikai vonalakkal, amelyek a számítás törvényei szerint jönnek létre, síkokat és testeket jelenítenek meg a mérés tudományában, s körzővel és vonalzóval készülnek. Tudtam én jól, hogy vonalakkal mindenféle test ábrázolható, és apám képein megvalósítva is láthattam mindezt: de nem gondolkodtam rajta tovább, mivel másfelé irányult a figyelmem. E nemtörődömség egy olyan tulajdonságomból adódhatott, amely erős mértékig megvolt bennem, s amelyet ugyancsak a szememre vetettek. Ha ugyanis odaadóan foglalkoztam egy tárggyal, miatta megfeledkeztem másokról, amelyek esetleg nagyobb jelentőséggel bírtak. Ez egyoldalúság, mondták, sőt érzelmi fogyatékoság.

A rajzolást növényekkel kezdtem, levelekkel, szárazakkal, ágakkal. Eleinte nem volt túl nagy a hasonlóság, s a rajz tökéletessége, mint később beláttam, sok kívánnivalót hagyott. De mert szorgalmas voltam, és nem hagytam fel a kísérletezéssel, egyre javultam. Növénygyűjteményeimben a korábban elrakott növények, lehettek még oly gondosan preparálva, lassanként nemcsak a színüket veszítették el,

de az alakjukat is, és már távolról sem emlékeztettek eredeti tulajdonságaikra. A rajzolt növények legalább az alakjukat megőrizték, nem szólva arról, hogy vannak növények, amelyek tulajdonságaik, meg persze olyanok is, amelyek méretük miatt nem kerülhettek növénygyűjteménybe, mint például a gombák vagy a fák. Rajzon ezek is kiválóan megőrizhetőnek bizonyultak. Lassanként azonban már a pusztai rajzok is egyre kevésbé elégítettek ki, mert hiányzott belőlük a szín, amely a növények, kiváltképp a virágok esetében olyannyira lényeges. Ábráimat ezért most már színekkel is elláttam, és addig nem nyughattam, amíg hasonlóságuk az eredetihez elő nem tűnt, majd egyre nagyobbak ígérkezett.

A növények után más olyan tárgyakat vettem sorra, amelyek színében volt valami feltűnő és megragadható. Rákaptam a lepkékre, és igyekeztem többfélét is lerajzolni. A kevésbé szembeötlő tárgyak színei, amelyek látszatra jelentéktelenek, mégis fontosak, mint például a kristálytalan kőzetekéi, később kerültek sorra, s lassanként ezek szépségeit is megtanultam becsülni.

Most, hogy már rajzoltam, s ezért sokkal pontosabban meg kellett figyelnem a dolgokat, de teljesen sem a rajz, sem egyéb foglalatosságaim nem töltöttek ki, még egy másik, sokkal messzebb mutató irányba is elindultam.

Mint már mondtam, szerettem magas hegyekre felkaptatni, és onnan figyelni meg a tájat. Nos, a gyakorlottabb szemnek sokkal nyilvánvalóbb jegyekkel mutatkoztak meg a föld képződményei és alakzatai, és áttekinthetőbben álltak össze nagyobb egységekké. Szívem és lelkem előtt egyszer csak feltárult e képződmények keletkezésének megannyi szépsége, gyűrődéseik és kitüremkedéseik, toványulásuk és irányváltásuk, összegyűlésük egy csomópont köré és szétterülésük a síkság felé. Egy régi kép ötlött az eszembe, egy könyvben olvastam valamikor, aztán elfelejtettem. Ha a légpárából végtelenül parányi, nagyítóüveggel is alig látható cseppekben

víz rakódik ablakaink üvegére, s ehhez kellő hideg társul, létrejön a fonaloknak, csillagoknak, legyezőknek, pálmáknak és virágoknak az a takarója, amelyet jégvirágnak nevezünk. Mindeme dolgok egyetlen egésszé állnak össze, s nagyítóüvegen át nézve bámulatosak a jég sugarai, völgyei, gerincei és csomói. Ilyennek látszik nagyon magas hegyekről nézve a föld lejjebb fekvő alakzata. Valamilyen megdermedő anyagból kellett keletkeznie, és óriási léptékben teríti szét legyezőit és pálmáit. A hegy, amelyen állok, az a fehér, fényes és szikrázóan csillogó pont, amelyet jégvirágos ablakaink finom szövetének közepén látunk. A jégvirágos ablaküvegek pálmaszélei letöredeznek a huzattól vagy megolvadnak a melegtől, hézagossá és szakadozottá válnak. A hegyvonulatokban az időjárás okoz pusztítást, a víz, a levegő, a hőség és a hideg. Mindössze az ablakon rövidebb idő kell a jégtűk megsemmisítéséhez, mint a hegyek tűinek pusztulásához. Az alattam elterülő föld látványa, amelyet sokszor órákig elnéztem, magasabb szférákba emelte föl szívemet, és méltó törekvésnek láttam – sőt olyan törekvésnek, amelyhez minden addigi fáradozásom csak előmunkálat volt –, hogy e földfelszín keletkezésének nyomába eredjek, és a legkülönbözőbb pontokról sok-sok apró ténnyt összegyűjtve, tovább hatoljak abba a nagy és fenséges Egészbe, amely akkor tárul a szemünk elé, ha Földünkön magaslattól magaslatig utazunk, míg végül valamennyit bejártuk, és szemünknek már nem marad más vizsgálendő képződmény, mint a tenger végtelen boltozata.

Hozzáláttam, hogy ilyen érzéseimtől és tűnődéseimtől sarkallva, mintegy valamennyi addigi munkálatom záróköveként vagy összefoglalásaként a földfelszín kialakulásának tudományával, s ezen keresztül esetleg magának a Földnek a kialakulásával foglalkozzam. Amellett, hogy alkalmanként egy-egy magas pontról aprólékosan lerajzoltam a földfelszín alakzatát, mintha csak tükör által láttam volna, beszereztem a legkiválóbb munkákat, amelyek e tudományt

tárgyalják, megismerkedtem a szükséges műszerekkel és használatuk módjával.

Ettől fogva szüntelen szorgalommal és szigorú rend szerint műveltem e tárgyat.

Közben lassanként kiismertem az eget is, jelenségeinek formálódását és időjárási viszonyait.

Kirándulásaim a hegyekbe most már szinte kizárólag ezt a célt szolgálták.